

การรักษาด้วยยาต้านไวรัสเอดส์ช่วยให้ผู้ป่วยเอดส์มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และสามารถลดการเกิดอาการของโรคเอดส์ลงได้ โดยที่ผู้ป่วยต้องมี Medication adherence ไม่น้อยกว่า 95 % ของการได้รับยาทั้งหมด ซึ่งตามทฤษฎีของเบนคูราจะพบในผู้ป่วยที่มีสมรรถนะแห่งตนสูง ดังนั้นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินสมรรถนะแห่งตนของผู้ป่วยเอดส์ที่ได้รับยาต้านไวรัสเอดส์ และระบุปัจจัยที่มีผลต่อสมรรถนะแห่งตนของผู้ป่วยเอดส์ที่ได้รับการรักษาด้วยยาต้านไวรัสเอดส์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยเอดส์ที่ได้รับยาต้านไวรัส และลดการคือยา

ผู้ป่วยเอดส์ที่มารับการรักษาด้วยยาต้านไวรัสเอดส์ในโรงพยาบาลศูนย์ขอนแก่น จำนวนทั้งสิ้น 177 ราย ถูกเลือกด้วยวิธีการสุ่มอย่างเป็นระบบ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์สมรรถนะแห่งตนของผู้ป่วยเอดส์ที่ได้รับยาต้านไวรัสเอดส์ ที่พัฒนาขึ้น และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ดังกล่าวได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.94 และประเมินระดับความวิตกกังวลและภาวะซึมเศร้า ด้วยแบบสอบถาม Hospital Anxiety and Depression Scale (Thai HADS) วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล และข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะแห่งตนด้วยสถิติเชิงพรรณนา และวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการทำนายสมรรถนะแห่งตน โดยใช้สถิติ Multiple linear regression

ผลการศึกษาพบว่าสมรรถนะแห่งตนของผู้ป่วยเอดส์ที่ได้รับยาต้านไวรัสเอดส์โดยรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 3.27 \pm 0.37$) และมีสมรรถนะแห่งตนทุกด้านอยู่ในระดับสูง ในด้านความรับผิดชอบต่อสุขภาพ ($\bar{x} = 3.39 \pm 0.38$) ด้านการพัฒนาจิตวิญญาณ ($\bar{x} = 3.30 \pm 0.57$) ด้านการมีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ($\bar{x} = 3.23 \pm 0.57$) ด้านการจัดการกับความเครียด ($\bar{x} = 3.18 \pm 0.57$) ด้านโภชนาการ ($\bar{x} = 3.12 \pm 0.58$) และด้านการทำกิจกรรมและการออกกำลังกาย ($\bar{x} = 2.94 \pm 0.64$) สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อสมรรถนะแห่งตนของผู้ป่วยเอดส์ที่ได้รับยาต้านไวรัสเอดส์ ได้แก่ ผู้ป่วยที่มีสถานภาพสมรสคู่จะมีสมรรถนะแห่งตนต่ำกว่าผู้ที่เป็น โสด ($b = -3.40$, $p\text{-value} = 0.04$) อาการวิตกกังวลที่เพิ่มขึ้นจะทำให้สมรรถนะแห่งตนลดลง ($b = -0.66$, $p\text{-value} < 0.01$) และอาการซึมเศร้าที่เพิ่มขึ้นจะทำให้สมรรถนะแห่งตนลดลง ($b = -0.84$, $p\text{-value} < 0.01$) เช่นกัน โดยที่โมเดลนี้มีอำนาจการทำนายร้อยละ 24

ดังนั้นทีมสุขภาพควรมีการวางแผนเชิงรุกในการสร้างเสริมสมรรถนะแห่งตนของผู้ป่วยเอดส์ที่ได้รับยาต้านไวรัสเอดส์อย่างต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงปัจจัยด้านสถานภาพสมรส ความวิตกกังวลและภาวะซึมเศร้าของผู้ป่วยร่วมด้วย

Antiretroviral therapy (ART) has improved AIDS patient quality of life and reduced HIV-related illness with the condition that they have to have high drug adherence, at less than 95%, which are found in patients with high perceived self-efficacy (Bandura, 1997).

The purpose of this quantitative research was to assess level of perceived self-efficacy of AIDS patients receiving ART and study factors affecting perceived self-efficacy of AIDS patients receiving ART. The samples of 177 AIDS patients who had been receiving ART were systematic randomly selected. The instruments used for data collection were 1) the Perceived Self-Efficacy for Receiving Antiretroviral Therapy Scale (PSEARTS) developed by the researchers with high reliability of Cronbach's alpha coefficient = 0.94. 2) the Thai Hospital Anxiety and Depression Scale (Thai HADS) of Tana Nilchaikovit. Descriptive statistics were used to analyze Personal characteristics and perceived self-efficacy of AIDS patients receiving ART whereas multiple regression was used to identify factors predicting to self-efficacy.

The finding indicated that the level of perceived self-efficacy of AIDS patients receiving ART was high ($\bar{x} = 3.27 \pm 0.37$) as well as all other individual aspects including health responsibility ($\bar{x} = 3.39 \pm 0.38$), spiritual development aspect ($\bar{x} = 3.30 \pm 0.57$), interpersonal relationships aspect ($\bar{x} = 3.23 \pm 0.57$), stress management aspect ($\bar{x} = 3.18 \pm 0.57$), nutritional aspect ($\bar{x} = 3.12 \pm 0.58$) and physical activity and exercise aspect ($\bar{x} = 2.98 \pm 0.64$). Factors affecting perceived self-efficacy of AIDS patients receiving ART were marital status, anxiety and depression of which the AIDS patients who were married had lower perceived self-efficacy than the singles ($b = -3.40$, $p\text{-value} = 0.04$), those which high anxiety had lower level of perceived self-efficacy ($b = -0.66$, $p < 0.01$) and the patients with high depression had lower level of perceived self-efficacy ($b = -0.84$, $p < 0.01$). The prediction ability of this model was 24 %.

Therefore the multi-disciplinary team should proactively plan to develop perceived self-efficacy of AIDS patients who has been receiving ART which consideration of marital status, anxiety and depression.